

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

5 Fœdera non fiant clandestina conjugiorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

C. IV. § Uxorem, cui patri ducere potest, cuius ipsa commater non fuerit.

Qui spirituales habet commatrem, cuius filium de lavacro sacri fontis accepit, & eius uxor commater non est, liceat ei defuncto comparere suo, ejus viduam ducere in uxorem, si nullam habet consanguinitatis propinquitatem. Quod enim? Nunquid non possunt coniungi, quos nulla proximitas carnalis, vel nulla generatio leccrit spiritualis?

C. V. § De eodem.

Item in epistola Paschalis Papa secundi ad Rhegium Episcopum.

Postquam uxoribus cum commatre-uxoris viri superstitis conjugio copulari, nulla videtur auctoritas, vel ratio prohibere. Neque enim cognationi carnis cognatio spiritus comparatur, neque per unionem & carnis ad unionem spiritus pertranlitur.

3 pars. Notandum vero est, quod aliud est, commatrem aliquis cognoscere, atque aliud, decessit ab aliquo commatrem aliquis fieri. Auctoritas illa Nicolai Papa, & Chalcedonensis synodi illam prohibet commatru sua uxoris matrimonio copulari, qui uxor sua defuncto reddidit, postquam illius commater exiit. Illa uxor autem, si Triburensis concilii illi permittit matrimonio copulari, cuius uxor, postquam à viro suo defuncto, illius commater effectus, nec post copulationem à viro suo cognoscitur. Quæritur autem, an uxor cum marito in baptisate simul debeat suscipi.

C. VI. § Uxor simul cum viro filium aliquem in baptisate non suscipiat. De his ut scribitur in Vitis Presbyteri.

Quod si autem uxor cum marito in baptisate simul non debeat suscipere puerum, nulla auctoritate reperitur prohibere. Sed ut puritas spiritualis paternitatis ab omni laabe & infamia conservetur immunis, dignum esse decernimus, ut utrique infimul ad hoc aspirare minime presumant. Quia verò piaculare flagitium committit, qui duobus commatribus, velut duobus fororibus, nuptia, magna iuxta modum culpa penitentia sibi debet iniungi.

1 § Presbytero] Antea legebatur Episcopo. Emendatum est ex exemplaribus vetustis, que collata sunt. Et eadem citatio est supra hoc eodem casu, q. 3. super quibus.

Illud verò Triburensis concilii: [Quis spiritualis habeat commatrem, etc.] ante hanc prohibitionem dictum intelligitur: vel uxor commater accipitur, non ex eodem filio cum viro, sed ex alio.

QUESTIO V.

Quid enim clandestina conjugia fieri non debeant, Evaristus Papa testatur, & scribens Episcopis Africa, epistola 1.

C. I. § Clandestina conjugia fieri non debent.

Aliter legitimum non sit conjugium, nisi ab his, qui super ipsam feminam dominationem habere videntur, & à quibus custoditur, uxor petatur, & à parentibus, & propinquoibus sponsetur, & legibus doteur, & suo tempore sacerdoti liter, ut mos est, cum precibus & oblationibus à sacerdote benedicatur, & à paranymphis, ut consuetudo docet, custodia & fociata, à proximis congruo tempore perita legibus tetur, à solemniter accipitur, & biduo, vel triduo orationibus vacent, & castitatem custodiant. Item.

a at. Sussept. Sæcent. ibid. Poly. l. 6. tit. 6. Burch. l. 17. c. 45. Ius p. 9. c. 66. Pann. l. 7. c. 67. b Sent. ibid. Poly. l. 6. tit. 6. c. 45. c alit. uniuersam. d Sentent. ibid. e In capit. Caroli. lib. 7. cap. 48. Sent. 4. distict. 8. Poly. l. 6. tit. 6. Anf. l. 10. c. 2. Ius p. 9. c. 4. Pann. l. 6. c. 31.

Ita peracta legitima scitote esse coniugia: aliter præsumpra non conjugia, sed adulteria, vel concubinæ, vel stupra, aut fornicationes potius, quam in legitima conjugia esse non dubitate, nisi voluntas propria iustificaverit, & vota succurrerint legitima.

1 § Legitimum] In epistola ipsa mentionem hæc hæc Patribus accepimus, & à sanctis Apostolis, eorumque successoribus traditum invenimus.

2 § Detur] Antea legebatur, à legibus doteur, ut iam superius dictum erat. Emendatum est ex vetustis ceteris conciliorum, capitularibus, Anf. l. 10. c. 2.

C. II. § Nuptias occultas celebrari non licet. Item ex decreto Hormisdæ Papæ, c. 6.

Nvllus a fidelis cuiuscunque conditionis sit, occultas nuptias faciat, sed benedictione accepta à sacerdote, publice nubat in Domino.

Apud Burchardum, Fontanæ, Polycarpum, & in collectionibus, que est tunc tertio concilio non post decreta Alexandri, ubi cap. 49. cap. 20. citatur similiter ex decreto Hormisdæ. Verum in collectione decretalium, tit. de clandest. despons. ceteris et alio dicitur tertio, qui primus auctor huius capituli esse non potest, quia postea sunt Gratiani.

C. III. § Nuptias publicas celebrari debent. Item Nicolaus ad consilia Bulgavorum, cap. 3.

Nuptiales tam maris, quam femine conjugia auream, vel argenteam, aut ex quolibet metallo copulam, quando nuptialia federa contrahunt, in capitibus deferunt: sed post sponsalia, quæ contrahunt sunt nuptiarum promissa, federa quoque consensu eorum, qui hæc contrahunt, & eorum, qui pro potestate sunt, celebrantur: & postquam archidiaconi sibi sponsus per digitum fidei annulo insignem sponderit, doremque utriusque placitam sponsetur scripto pactum hoc continere coram iuratis ab utraque parte tradiderit (aut mox, aut apto tempore, ne deducet ante tempus lege definitum, tale quod sponsetur sumatur,) ambo ad nuptialia federa procedant: & primum quidem in ecclesia Domini cum oblationibus, quas offerre debent Deo per sacerdotis manum, benedictur, sicque demum benedictionem, & votum ab illo lense suscipiunt. Item. Hæc sunt, præter illa, que memoriam non occurrunt, pacta conjugiorum. Pecatum autem esse, si hæc cuncta in nuptiali federe interveniant, non dicimus, quædammodum concubitus astruere dicimus.

C. IV. § In contrahendo conjugia sunt observanda. Item Leo Papa.

Qualis d. debeat uxor esse, quæ habenda est legitimum legem, virgo casta, & desponsata in legitime, & dote legitime, & à parentibus tradita in sponso, & à paranymphis accipienda: & ita dote legem, & Evangelium publicis nuptiis in conjugium quide sumenda, & omnibus diebus vite (nisi ex causa sua, & causa vacandi Deo) nunquam propter bonam separanda; & si fornicata fuerit, & dimittenda, si vivente altera non ducenda, quia si adulterum rapere Deum non possidebunt, & penitentia illius: per conjugiam recipienda.

Burchardus etiam, Anf. l. 10. c. 2. & Panormitanus in l. 7. c. 67. Sed præ idem in consilio Rheimsi, Tripartito d. 2. c. 2. c. 1. referunt ex B. Augustino, & ceteris, qui dicitur ex B. Hieronymo) in illis verbis, & ceteris, qui dicitur in prædictis, videntur indicari quæ in hoc capite commemorantur.

a Poly. ibid. Burch. l. 9. cap. 3. Ius p. 9. c. 45. Pann. l. 7. c. 67. b Ius p. 9. c. 6. Pann. l. 6. c. 9. c al. quædam. d Poly. l. 10. c. 2. Anf. l. 10. c. 2. Burch. l. 9. c. 2. e al. quædam. f I. l. 10. c. 2. Pann. l. 6. c. 31. f. 1. Cor. 6.

C. VI. *In concilio Trojano, & capitularibus sequitur, & vitæ vorit.*
C. VII. *Quædam sponsa & sponsa ad benedictionem accedunt.*

Item ex concilio Carthaginiensi 4. c. 17.
Sponsus & sponsa cum benedicti sunt a sacerdote, parentibus suis, vel a paranympis offerantur: qui cum accepissent benedictionem, eadem nocte pro reverentia ipsius benedictionis in virginitate permaneant.

C. VIII. *Offertur] Sequatur, in ecclesia sacerdoti, qua dicitur in concilio Carthaginiensi 4. c. 17. ubi hoc idem adestur.*

C. IX. *Sine publicis nuptiis nullus ducatur.*

Item ex concilio Arelateniensi, c. 6.
Nuptia sine dote fiat conjugium: juxta possibilitatem huiusmodi: nec sine publicis nuptiis quicquam ducatur, sed uxorem ducere presumat.

C. X. *Quare famine velantur, dum maritantur.*

Debit in scribis illudius 2. lib. de officio, cap. 19.

C. XI. *Quædam sponsa & sponsa ad benedictionem accedunt.*

C. XII. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

Item Evaristus Papa, epist. 2. omnibus Episcopis.

C. XIII. *Non sunt aliqua iudicanda prius, quam certis demonstrentur indicia.*

Item Eleutherus Papa, b. epistola ad Galatas provincias.

C. XIV. *Non sunt aliqua iudicanda prius, quam certis demonstrentur indicia.*

C. XV. *Non sunt aliqua iudicanda prius, quam certis demonstrentur indicia.*

C. XVI. *Non sunt aliqua iudicanda prius, quam certis demonstrentur indicia.*

C. XVII. *Non sunt aliqua iudicanda prius, quam certis demonstrentur indicia.*

C. XVIII. *Non sunt aliqua iudicanda prius, quam certis demonstrentur indicia.*

C. XIX. *Non sunt aliqua iudicanda prius, quam certis demonstrentur indicia.*

C. XX. *Non sunt aliqua iudicanda prius, quam certis demonstrentur indicia.*

permanere oportet. Si & clandestina conjugia contra legem quidem sunt, tamen contra illa diffinitio non posita, quia ex legitimo voto subsequente corroborantur. *Vnde Evaristus cum dixisset a [clandestina] conjugia non sunt conjugia, sed adulteria] addidit [quasi voluntate propria suffragaverit, & uti facerent legitima.]*

C. IX.
Hoc etiam in novellis.

Si quis b. divinis tacitis scripturis iuraverit mulieri, legitimam se eam uxorem habiturum, vel in oratorio tale sacramentum dederit, sit illa legitima uxor, quamvis nulla dos, nulla scriptura alia interposita sit.

C. X. *Apud Iulianum antecessorem, ex quo videtur sumptum hoc capitulum, sequitur, si tamen ei conjuncta fuerit.*

C. XI. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XII. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XIII. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XIV. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XV. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XVI. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XVII. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XVIII. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XIX. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XX. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXI. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXII. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXIII. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXIV. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXV. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXVI. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXVII. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXVIII. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXIX. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXX. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXXI. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXXII. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXXIII. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXXIV. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXXV. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXXVI. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXXVII. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXXVIII. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XXXIX. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XL. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XLI. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XLII. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XLIII. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

C. XLIV. *Ante ipsam probationem nullus est iudicandus aut damnandus.*

Ex praemissa manifeste colligitur, quod pro incertis a certis recedendum non est: nec in re dubia, certa danda est sententia. Cuius autem fides danda sit, nisi testium approbatione, vel legitima confessione iudici fieri non valeat, testes autem auctoritate Galvani Papae a de alii casibus vel negotiis testimonium dicere non valent, nisi de his, quae sub eorum praesentia facta reseruntur; apparet clandestina conjugia idcirco esse prohibita, quia cum alter eorum conjugalem affectionem se ad alterum habuisse negare voluerit, legitimum probationibus convicti non poterit, qui sub deficientibus, iudici sententia rite absoluitur, verum adulterius utque innoxia, dum utroque ex utroque reverentia alii se copulaverit b.

¶ Unde in concilio Triburensi legitur.

CAUSA XXXI.

Verum cuiusdam ab us confitebitur: eorumque, adulter adulteram sibi in uxorem accepit: sitam ex ea susceptam cuidam in conjugem se daturum iuravit: illa assensum non prebuit: deinde pater aliam tradidit: a primo repulsi.

- 1. Queritur an postea duci in conjugium, qua prius est poluita per adulterium.
2. Secundo, an sita invita sit tradenda alii.
3. Tertio, an post patris sponsionem illa possit nubere alii.

QVÆSTIO I.

Adulterio polluta non ducatur ab eodem in matrimonium, auctoritate Leonis Papae, qua dicitur.

C. I. ¶ Adulterio polluta non ducatur ab eodem in matrimonium.

N. Nullus e ducat in matrimonium, quam prius poluit adulterio.

C. II. ¶ Licet alii ducere in matrimonium, quam prius poluit adulterio.

Sed Augustinus contra testatur, scribens ad Valentianum de nuptiis, & concupiscentia, lib. 1. cap. 10.

Denique d mortuo viro, cum quo verum connubium fuit, fieri i potest conjugium, cum quo praesens adulterium. Item in libro de bono conjugali, c. 12. ¶ Possit sane fieri nuptias ex personis male coniunctis, honesto placito postea consequente, manifestum est.

¶ Fieri potest conjugium] In editioibus operum B. Augustini, & uno Vaticano codice, unoque item Gratiani exemplari legitur, fieri verum connubium non potest. In duobus vero Vaticanis recentioribus ejusdem libri abest negatio.

Hae ultima auctoritates Augustini de concubinis loquuntur, perhibens concubinas posse transire ad honestum placitum nuptiarum. Prima auctoritas Augustini loquitur de repudiata, quoniam, dum vivente viro suo quocumque ducit in conjugium, committit adulterium: cuius adulterii aliquando habet veniam, dum ejus copula creditur esse licita. ¶ Illud vero Leonis Papae de ea intelligendum est, quae a viro suo non erat repudiata, cuius verberat vir, reddens ei conjugale debitum.

C. III. ¶ Nullus ducatur in conjugium, quam poluit prius per adulterium. Unde in concilio apud Altham habito praesente Conrado Rege statutum est, cap. 6.

Illud e vero communi decreto, secundum canonum instituta definimus & praedjudicamus, ut si quis cum uxore alterius eo vivente fornicatus fuerit, moriente marito, synodali iudicio aditus ei claudatur illicitus, ne

a 3. Quae 9. testes. b vide conf. mortuo synodi Trib. sess. 24. in decr. de reser. marit. c. 1. c. Sem. 4. dist. 31. d. Sem. ibid. For. p. 3. c. 10. Pann. l. 6. c. 45. e. In Tribur. cap. 11. Barb. l. 3. c. 7. f. For. p. 4. l. 21. Pann. l. 7. c. 10.

ulterius ei conjugatur matrimonio, quam prius poluit adulterio. Nolumus enim, nec Christianae religio permittit, ut ullus ducatur in conjugium, quam prius poluit per adulterium.

Hic subaudiendum est, nisi prius per aliam penitentiam, & si mortem viri machinatus fuerit: vel si vivente viro sita duxerit non dedit, se sumpturum cum sibi in conjugem, si prius non pervenerit.

C. IV. ¶ Post mortem viri non potest adulterum in conjugium ducere, qui vivo vivente iuramentum sibi futurum nuptiarum praebuit.

¶ Unde in concilio Triburensi legitur.

Relatum a est auribus sanctorum sacerdotum, quoddam alterius uxorem supio violasse, & insuper postquam viva uxore suo, iuramentum dedisset, ut post mortem mariti mortem, si supervivisset duceret uxorem, quod & factum est. Tale ergo connubium procul & anathematizamus.

Huius capituli sententia quidem est in casu, & in concilio Triburensi, quod extat. Sed cum Bartholomaeus hoc extat de datur alterius esse, quod desideratur.

C. V. ¶ Post mortem uxoris non potest adulterum in conjugium ducere, quam vivo vivente per adulterium poluit.

Item in eodem b.

Si quis e vivente marito conjugem illius e adultero accusatur, & eo in proximo de sancto, eadem se dimittitur, omnimodis publice penitentiam praestatur. De quo etiam post penitentiam praestata expedierit, servabitur regula: nisi forte vir mortuus fuerit, qui mortuus fuerat, occidisse nocentem, quod si probatum fuerit, sine ulla spe conjugationis perpetuo cum penitentia.

¶ Bartholomaeus & Ivo citant ex concilio Medin. ubi dicitur, adul. c. cum haberet. Clement. III. hoc testum citat in concilio Triburensi, ut Gratianus & Panormia.

¶ Praefatam] In Medinensi legitur, praefata, in concilio jam in ea tradita, c. 65. Et extat infra, g. 2. f. 100.

C. VI. FALE A.

[Item ex concilio apud Vermerias.]

I. Si qua e mulier in mortem mariti sui cum adultero occiderit, si probare potest illi vir cum reo adultero filii, potest (ut nobis videtur) ipsam uxorem ducere, & si voluerit aliam ducere. Ipsa autem adulterio penitentiae subiecta abique spe conjugii maneat.

¶ Haec palea est in multis vestigiis exemplaribus, in quibus loca esse non solent. Citatur autem ex concilio apud Vermerias in excerptu decretorum monasterii B. Trudonis, & quodlibet & Ivo nec: quamvis in Decret. tit. de divor. c. 1. p. 1. ubi vulgaris codicibus sit. Ex concilio apud Vermerias, quidem in titulo huius paleae legatur, ex concilio Eboracensi apud Vermerias. Inducta vero est ad illud, Eboracensi, & speilat ad sequens capitulum. Palsarium cum dicitur, quod mero in titulu occasionem huiusmodi invenitur dicit.

¶ Et si voluerit aliam ducere] In Decretalibus autem legitur, potest ipse post mortem uxoris suae si voluerit, aliam ducere.

a Sem. 4. dist. 31. Barb. l. 3. cap. 11. For. p. 4. c. 10. cap. 9. b In Medinensi cap. 65. c. Barb. l. 3. c. 7. d. Pann. l. 7. c. 10. e. al. sublegatur. e. extat infra, l. 6. c. 41. For. p. 4. c. 10.

